

משטרת ישראל
חטיבת התביעות

-בלמ"ס-

חלקים מנוהל זה הותרו לעיון על פי חוק חופש המידע

			הנחיות ראש חטיבת התביעות
מספר: 01.01.08	תת-פרק: כללי	פרק: הנחיות ראש חטיבת התביעות	
שם: הליכי יידוע ושימוע בהליכים פליליים בתיקים המטופלים בחטיבת התביעות			תאריך פרסום: 15/08/2024
			תאריך תחילה: 15/08/2024
			תאריך ביטול:
			נוסח: 1

1. רקע:

- א. זכותו של החשוד לקבלת הודעה על דבר העברת חומר חקירה בעניינו, בעבירת פשע, מהרשות החוקרת אל רשות התביעה (להלן: "זכות היידוע") ובהמשך לכך, זכותו של החשוד להציג טיעוניו, במסגרת בקשה מנומקת בכתב, להימנע מהגשת כתב אישום נגדו, או מהגשת כתב אישום בעבירה פלוגית (להלן: "זכות השימוע") מעוגנות בסעיף 60א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ").
- ב. בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.3001 "טיעון לפני הגשת כתב אישום פלילי" (להלן: "הנחיית היועץ"), פורטו עקרונות זכות היידוע וזכות השימוע ותכליותיהן.
- ג. בסיפא לסעיף 5 להנחיית היועץ נקבע כי כל רשות תביעה תקבע, בהנחיות פנימיות, בכפוף לעקרונות הנחיה זו, את דרכי ההודעה לחשוד ואת אופן השימוע.
- ד. לאור הנחיית היועץ, פורסמה הנחיית פרקליט המדינה מספר 14.21 "יידוע ושימוע בהליכים פליליים" (להלן: "הנחיית פרקליט המדינה"), בה נקבע כי היא נועדה להנחות את מדיניות הפרקליטות בלבד, וזאת לנוכח השונות שבין עבודת הפרקליטות לתביעה.
- ה. מטרת הנחיה זו היא לקבוע את מדיניות חטיבת התביעות ביחס ליישום זכות היידוע וזכות השימוע.

2. המסגרת הנורמטיבית

א. בסעיף 60א לחסד"פ נקבע כדלקמן:

"60א. (א) רשות התביעה שאליה הועבר חומר חקירה הנוגע לעבירת פשע תשלח לחשוד הודעה על כך לפי הכתובת הידועה לה, אלא אם כן החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי העניין, כי קיימת מניעה לכך.

(ב) בהודעה תצוין כתובתה של רשות התביעה שאליה ניתן לפנות בכתב לבירורים ולהצגת טיעונים.
(ג) נשלחה הודעה לפי סעיף זה בדואר רשום, רואים אותה כאילו הומצאה כדין גם בלא חתימה על אישור מסירה.

(ד) חשוד ראשי, בתוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, לפנות בכתב לרשות התביעה כאמור בסעיף קטן (ב), בבקשה מנומקת, להימנע מהגשת כתב אישום, או מהגשת כתב אישום בעבירה פלונית; פרקליט המדינה, פרקליט המחוז, ראש יחידת התביעות או מי שהם הסמיכו לכך, לפי העניין, רשאים להאריך את המועד האמור.

(ה) החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי העניין, מטעמים שיירשמו, כי הנסיבות מצדיקות זאת, רשאי הוא להגיש כתב אישום, בטרם חלפו 30 הימים ואף בטרם פנה החשוד כאמור בסעיף קטן (ד).

(ו) אין בהוראות סעיף זה כדי לשנות מהוראות סעיף 74.

(ז) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מי שבעת העברת חומר החקירה היה נתון במעצר, והוגש נגדו כתב אישום בתקופת מעצרו.

(ח) הוראות החוק לתיקון סדרי המנהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958, לא יחולו לענין סעיף זה, ואולם תינתן לחשוד הודעה בכתב על החלטת רשות התביעה בהקדם האפשרי ורשאית רשות התביעה להזמין את החשוד להציג בפניה את טיעוניו בעל פה.

(ט) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע סוגי פשעים שלגביהם לא יחולו הוראות סעיף קטן (א)."

ב. תקנה 1 לתקנות סדר הדין הפלילי (קביעת סוגי פשעים שלגביהם לא תחול חובת היידוע לפי סעיף 60א(א) לחוק), תשס"ה-2005, קובעת כי הוראות סעיף 60א(א) לחסד"פ לא יחולו על סוגי הפשעים הבאים:

"(1) סוגי הפשעים המפורטים להלן, לפי הסעיפים שבחוק העונשין, התשל"ז-1977, המצוינים לצדם:

(א) תקיפה כלפי בן משפחה לפי סעיף 382(ב);

(ב) גרימת חבלה של ממש כלפי בן זוגו לפי סעיף 382(ג)

(2) כל עבירת פשע שנעברה במהלך ביצוע עבירה מהעבירות המנויות בפסקה (1) או בקשר אליה."

ג. לא אחת נקבע בפסיקה כי זכות היידוע וזכות השימוע הן זכויות יסודיות שתכליתן לממש את זכותו של החשוד להליך הוגן ולהוות כלי אכיפה יעיל בידי התביעה, להכרעה בעניין הגשת כתב אישום או הגשת אישום פלוני נגד חשוד¹; עוד נקבעו בפסיקה הלכות לעניין משמעות הפגיעה בזכויות הנדונות ותוצאותיה האפשריות².

¹ ראה למשל בג"ץ 1400/06 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממלא מקום ראש הממשלה, מיום 06.03.06 (פורסם בנבו); בג"ץ 554/05 רס"ר אשכנזי נגד מפכ"ל המשטרה תקדין עליון 2005 (3) 3043; וכן ע"פ 1053/13 (עליון) חסן הייכל נ' מדינת ישראל מיום 23.06.13 (פורסם בנבו).

² ראה למשל תפ"ח 1199/05 (מחוזי ת"א) מדינת ישראל נגד פולנסקי אחיקם והשווה: בג"ץ 8066/18 אייל משיח נגד פרקליטות המדינה מיום 22.01.19 (פורסם בנבו); וכן ראה בש"פ 5310/07 כשכאש נגד מדינת ישראל מיום 03.07.07 (פורסם בנבו).

ד. הנחיית היועץ עומדת אף היא על חשיבות מוסד השימוע ומהווה בסיס להתוויית המדיניות שתפורט להלן.

3. הגדרות (בנוהל זה):

- א. "הליך רגיל" – הליך שבו החשוד אינו נתון, במסגרת התיק הנדון, במעצר או בתנאים מגבילים אחרים כלשהם.
- ב. "הליך מהיר" – הליך שבו הגשת כתב האישום נגד החשוד מלווה בבקשת מעצר עד תום ההליכים ו/או בקשה לשחרור בערובה ו/או בתנאים מגבילים ו/או בקשה להמשך תנאים מגבילים, לרבות הגשת בקשה לפי סעיף 48 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996.
- ג. "חשוד" – לעניין יידוע הוא מי שהרשות החוקרת הגדירה כאדם חשוד.
- ד. "ממונה מוסמך" – ראש יחידת תביעות ובהיעדרו – סגנו³.
- ה. "ממונה מעצרים" – תובע ממונה, קבוע או זמני, המוסמך לאשר הגשת כתבי אישום במסגרת הליך מהיר.

4. הליכי יידוע ושימוע בתיקים שיש כוונה להגיש בהם כתב אישום בהליך רגיל:

א. יידוע – הודעה לחשוד על העברת תיק החקירה לתביעה (להלן: "ההודעה"):

- הועבר תיק חקירה לתביעה המשטרתית בעבירת פשע, תישלח לחשוד הודעה על כך, לכתובתו המעודכנת ברישומי משרד הפנים (רשות האוכלוסין).
- בעניינו של קטין החשוד בעבירת פשע, נוסף על האמור בסעיף 4.1.4 א' לעיל, תשלח ההודעה גם להורי הקטין, זולת אם הוחלט שלא ליידע את הורי הקטין על דבר החקירה נגדו, בשל התנגדות הקטין;
- היה הקטין עצור ונשלחה הודעה לקרוב אחר אודות מעצרו, ולימים השתחרר ממעצר, תימסר ההודעה גם לאותו קרוב.
- נוסח ההודעה לחשוד תהא בהתאם לפורמט ההודעה המוטמע במערכות המשטרה.
- העתק ההודעה יתויק בתיק החקירה בצירוף מספר שובר הדואר.
- ככלל, הודעה כאמור תימסר לחשוד בסמיכות זמנים להעברת תיק החקירה לרשות התובעת, אלא אם בעיון הראשוני, הנעשה בסמיכות לקבלת התיק בתביעה, החליט עורך העיון כי יש מקום לדחות את שליחת מכתב היידוע לשלב אחר שלפני הגשת כתב האישום, מטעמים שיצוינו על ידו, בכתב, ביומן התיק⁴.
- בתיק שהועבר לתביעה לגניזה מהירה, לא ישלח מכתב יידוע; התקבלה החלטה להפנות תיק שהועבר לגניזה מהירה לעיון תובע- יחולו כללי היידוע שבסעיף 4.1 להנחיה זו.

³ ראה ת"פ 9180-11-19 (בימ"ש השלום לנוער – ת"א) פלוני ואח' נ' מדינת ישראל מיום 14.05.2020 לעניין סמכות סגן ראש יחידת תביעות ליתן פטור משימוע, במצב דברים שבו ראש יחידת התביעות נעדר או נבצר, מכוח סמכות סגנו כממלא מקומו בפועל.

⁴ לדוגמה, במצב שבו בשלב העיון הראשוני נוכח התובע המעיין בתיק כי ההיתכנות להעמדה לדין ככלל או בעבירת פשע היא נמוכה, או כי נראה כי חומר החקירה חסר וקיימת היתכנות גבוהה שתידרש השלמת חקירה לביסוס עבירת הפשע. תכלית הוראה זו היא להימנע מהכבדה על החשוד ו/או הוצאות היועצות עם עו"ד על ידו וכן כדי להימנע מהקצאת משאבי זמן וטיפול של גורמי אכיפה הקשורים במימוש זכות שימוע, שלא לצורך.

7) תוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, רשאי החשוד או בא כוחו לפנות בכתב לתביעה, בבקשה מנומקת בכתב להימנע מהגשת כתב אישום, או מהגשת אישום בעבירה פלוגית.

8) לא התקבלה פניה כאמור – יוכרע גורל התיק, ללא פנייה נוספת לחשוד.

9) בהתאם להוראות סעיף 60א(ה), רשאי ראש יחידת תביעות להחליט על הגשת כתב אישום בטרם חלפו 30 הימים ואף בטרם פניית החשוד לתביעה, אם נוכח כי הנסיבות מצדיקות זאת ומטעמים מיוחדים שיירשמו; סבר ראש יחידת תביעות כי יש לפעול כאמור, יתעד את נימוקי החלטתו ביומן התיק, באופן שניתן יהיה למוסרם להגנה⁵.

ב. שימוע – התקבלה פנייה כאמור בסעיף 4.1.1' לעיל:

1) תועבר הפנייה לטיפול תובע;

2) על מנת לאפשר לחשוד לממש את זכות השימוע ותכליתו, במידה והחשוד ו/או בא כוחו יבקשו זאת, ידאג התובע המטפל להעמיד לרשות החשוד או בא כוחו את עיקרי חומר החקירה וככל הניתן אף טיוטה של פרק העובדות ופרק העבירות בכתב האישום העשוי להיות מוגש נגדו, במקרה שטענותיו במסגרת השימוע יידחו (להלן: "כתב החשדות").

3) נוכח חשיבותה של הזכות לשימוע, מקום בו אין פער של ממש בין עיקרו של חומר החקירה לבין חומר החקירה המלא, או מקום בו מסירת החומר המלא אינה פוגעת באופן ממשי בקיום הליך השימוע בדרך יעילה ואפקטיבית, או כרוכה בהקצאת משאבים משמעותיים אחרים, יש לאפשר לחשוד או לבא כוחו לעיין בכל חומר החקירה כבר בשלב השימוע, ובלבד שלא נמצאה מניעה אחרת למוסרו.

4) לא מסר התובע המטפל את כתב החשדות לחשוד או לבא כוחו, יפרט את הטעם לכך בתיק החקירה.

5) שמר החשוד על זכות השתיקה בחקירתו באופן מלא או חלקי, לא תישמע, במסגרת השימוע, גרסה שבעובדה בעניין שלגביו שתק⁶.

6) נשלחה לחשוד הודעה, והתקבלה פניה לפי סעיף 4.1.1' לעיל – תטופל הפנייה אף אם כתב החשדות אינו כולל חשד לביצוע עבירת פשע.

7) בהתאם לסעיף 60א(ח) לחוק, ולאחר קיומם של הליכי היידוע והשימוע על פי דין ובכפוף להנחיה זו, יודיע תובע המוקנית לו סמכות לסגירת התיק או לאישור כתב אישום בתיק, לפי העניין⁷, לחשוד, בכתב, על ההחלטה בעניינו, בצירוף נימוקים, בהקדם האפשרי.

8) הבקשה לעריכת שימוע, כלל המסמכים שנלוו לבקשה זו וכן המענה בכתב שנשלח לחשוד או לבא כוחו, יתויקו בתיק החקירה.

⁵ ראה פסה"ד בבג"ץ 5537/91 אליהו אפרתי נגד עו"ד כרמלה אוסטפלד, מיום 03.06.1992 (פורסם בנבו) לעניין הקביעה כי הדיבור "מטעמים שיירשמו" מקים חובה על רשויות התביעה להציג לחשוד את התרשומת המקורית נשוא הנימוקים, אם יבקש זאת.

⁶ ראה סעיף 8 להנחיית היועץ וכן סעיף 16(5) להנחיית פרקליט המדינה.

⁷ בהתאם לסעיף 9(א) להנחיית היועץ.

ג. הימנעות משליחת מכתב יידוע

- 1) בשונה מדחיית מועד היידוע, הרי שבשלושת המקרים המפורטים להלן (ובהם בלבד) ניתן להימנע משליחת מכתב יידוע ועריכת שימוע:
 - 2) בתיקי אלימות במשפחה- כמפורט בסעיף 2.ב' לעיל.
 - 3) בעניינו של מי שנתון במעצר וכתב האישום הוגש תוך כדי מעצרו; היה החשוד עצור בתיק אחר – יראו בו כחשוד שאינו עצור לצורך הנחיה זו; בכתב אישום הכולל צירוף אישומים, יחול הדין בהתאם לתיק האחרון בו נחקר החשוד⁸.
 - 4) על פי החלטת ראש יחידת תביעות, כי קיימת מניעה לכך. פטור משימוע על פי סעיף זה יינתן בכפוף לכללים שבפרק "הליכי יידוע ושימוע בהליך מהיר, כשהחשוד נתון בתנאים מגבילים" בהנחיה זו.

5. הליכי יידוע ושימוע בהליך מהיר, כשהחשוד נתון בתנאים מגבילים:

- א. נתקבל תיק חקירה בתביעה, בעניינו של חשוד המשוחרר בתנאים ו/או בערובה והתנאים עתידיים לפקוע תוך תקופה הפחותה מ-30 ימים מיום קבלת התיק בתביעה;
ומצא ממונה מעצרים כי מתגבשת תשתית ראיתית בעבירת פשע וכי יש מקום להגיש כתב אישום נגד החשוד בהליך מהיר, יעדכן ממונה המעצרים את הממונה המוסמך בכך, בהקדם האפשרי.
- ב. ממונה מוסמך אשר קיבל פנייה כאמור, יעיין בעיקרי חומר החקירה בתיק ויבחן את עוצמת הראיות המגבשות את העבירה, את טיב המעשה ומיהות העושה וכן את המסוכנות הנשקפת מהחשוד.
- ג. נוכח הממונה המוסמך כי פקיעת התנאים המגבילים תפגע באינטרס ציבורי מהותי, רשאי הוא להורות על הגשת כתב אישום בהליך מהיר, ללא עריכת יידוע ושימוע, וייתן טעמיו לכך בכתב (להלן: "פטור משימוע")⁹.
- ד. אינטרס ציבורי מהותי, שבכוחו להוביל למסקנה על אי עריכת שימוע, (בנוסף לקיומה של מסוכנות) יכול שיהיה אחד מאלה:
 - 1) חשש לשיבוש הליכי משפט.
 - 2) חשש לביצוע עבירות נוספות המסכנות את הציבור.
 - 3) כאשר קיימת אינדיקציה להפרת תנאי שחרור בערובה בידי החשוד או שהעבירות בוצעו תוך הפרת תנאי מעצר¹⁰.
 - 4) חשש להתחמקות מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר.

⁸ ראה דברי כב' הש' בן טולילה בת"פ 28274-03-15 מדינת ישראל נ' קורליאנוה ואח' מיום 08.09.15 (פורסם בנבו), לעניין מספר תיקים המוגשים במסגרת כתב אישום מאוחד, כשבחלק מהתיקים החשוד עצור ובחלקם משוחרר – אם החשוד עצור בתיק האחרון בו נחקר הרי שאין חובת יידוע ושימוע בכלל התיקים המוגשים במסגרת אותה פרשה.

⁹ ראה סעי' 60א(א) לחסד"פ.

¹⁰ ראה ת"פ (שלום ת"א) 55314-07-21 מדינת ישראל נ' אלקיים וכן ת"פ (שלום ת"א) 66793-12-20 מדינת ישראל נ' פז ואח'.

- 5) כאשר קם הצורך להמשך החזקת רכוש ונכסים שנתפסו בהליך מעצר הימים¹¹.
- 6) הצורך להגיש כתב אישום מאוחד עם חשודים עצורים, באותה פרשה, במסגרת מעשים בצוותא/ בחבורה/ בהתארגנות מראש.
- 7) חשש למצב נפשי לא יציב.
- 8) חשש כי החשוד נתון להשפעת חומרים ממכרים או להתמכרות אחרת, ויש בכך כדי לחזק את החשש למסוכנות ו/או הימלטות מאימת הדין.
- 9) כשהחשוד קטין- נוכח הממונה המוסמך כי קיים צורך לעדכן את שירות המבחן באופן מידי בעניינו של הקטין ולהתחיל בהליך טיפול, למניעת התדרדרות במצבו.
- ה. הממונה המוסמך יערוך מסמך "פטור משימוע" בכתב שבו יציין כי עיין בעיקרי חומר החקירה; כי נוכח כי קיימות ראיות לכאורה המבססות את ביצוע העבירה על ידי החשוד; יציין את הטעם להתגבשות עילת מסוכנות ביחס למקרה הספציפי הנדון – תוך התייחסות למיהות העושה והמעשה; וכן יפרט את הנתונים מהם עולה אינטרס ציבורי מהותי, שכתוצאה מהם יש להימנע מקיום זכויות יסוד בדבר יידוע ושימוע (נוסח המסמך מצורף ומסומן- **נספח א'**).
- ו. על מנת לאפשר לנאשם לטעון נגד החלטה כאמור, יצורף המסמך לתיק באופן שניתן יהיה למוסרו להגנה¹².

6. הגורם המוסמך בפניו ייערך השימוע במקרים בהם נדרש אישור גורם בכיר להגשת כתב האישום:

בהתאם לסעיף 9(ב) להנחיית היועץ, מקום שנקבע בחוק או בהנחיות כי הגשת כתב אישום טעונה אישור היועץ המשפטי לממשלה, על פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.1004 "אישור מוקדם להגשת כתב אישום- יתקיים השימוע בפניו ויחליט הוא בעניין, אלא אם כן סבר שיש מקום להסמך אדם אחר לאותו עניין. הוא הדין מקום שסמכות הגשת כתב האישום או אישורו כאמור הואצלה לגורם אחר.

7. קיום שימוע לאחר הגשת כתב אישום:

יתכנו מקרים חריגים שבהם תימצא הצדקה לקיים שימוע אף לאחר הגשת כתב אישום – אם בשל תקלה ואם בשל החלטת בית משפט, או בשל בקשת חשוד או בא כוחו, במקרים שבהם נמנעה זכותו של החשוד לקיום השימוע מלכתחילה; במקרים אלה, ייעשה הדבר בלב פתוח, בנפש חפצה ומתוך פתיחות לשקול טענות הנאשם בכובד ראש.

¹¹ ראה בג"צ 3605/22 פילוסוף ואח' נ' פרקליט מחוז דרום (פורסם בנבו).

¹² ראה ה"ש 5.